І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N.J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
New York's Telephone:
BArclay 7-4125

РІК LXVII. Ч. 202. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 20-го ЖОВТНЯ 1960 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, OCTOBER 20, 1960 No. 202. VOL. LXVII.

НІКСОН І КЕННЕДІ З'ЯСОВУЮТЬ ВЕТЕРАНАМ СВОЇ ОБОРОННІ ПРОГРАМИ

НІКСОН ПРОПОНУЄ „КАРАНТЕНУ" У ВІДНОШЕННІ ДО КУБИ І ВЕТО В ОН ПРОТИ ДОПУЩЕННЯ КОМУНІСТИЧНОГО КИТАЮ; КЕННЕДІ ЗАЯВЛЯЄ, ЩО ВІН ДОТРИМАЄ ВСІ АМЕРИКАНСЬКІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У ВІДНОШЕННІ ДО ЗАКОРДОНУ

Тампа, Флорида. — 18-го жовтня обидва президентські кандидати віце - президент Ричард М. Ніксон і сенатор Джан Ф. Кеннеді, як воєнні ветерани промовляли на Конвенції Американського Легіону і в своїх промовах найбільше говорили про закордонну політику цієї країни. Ніксон вивівав дві свої іновації в цій справі. Він сказав, що у відношенні до Куби прем'єра Кастра треба застосувати „карантену", це значить, що треба застосувати до неї економічні і політичні санкції, щоб тим способом не допустити до того, щоб режим Кастра поширював свою пропаганду між латинськими американськими державами. Він також заявив, що ЗДА поставлять „вето" на Раді Безпеки Об'єднаних Націй, коли б був новий натиск на те, щоб допустити до членства в ОН комуністичну державу, яка нехтує всіма міжнародними зобов'язаннями. Комуністичний Китай міг би бути допущений до ОН тільки тоді, коли його уряд шануватиме міжнародні зобов'язання. Але Ніксон не сказав, що він зробив би, коли б Генеральна Асамблея вирішила прийняти комуністичний Китай до ОН, бо в Генеральній Асамблеї нема права вета. Ці місця промови Ніксона гаряче оплескували 12,400 делегатів на конвенції ветеранів. Ніксона тепліше вітали ветерани, як Кеннеді, як про це свідчать ті журналісти, які чули промови обидвох кандидатів. Ніксон виступав проти Адлея Е. Стівенсона і Кеннеді, критикуючи їх за їхнє становище до комуністів. Стівенсон сказав, що ЗДА визнають членство комуністичного Китаю тоді, коли Китай пообіцяє, що загарантує вольну Формозі як окремої держави. Ніксон відповів на це так: „Комуністи будуть шанувати цю свою обіцянку тільки так довго, поки їм це буде вигідно. Коли ми вкінці пізнаєм, що важливим є не те, що комуністи говорять, тільки те, що вони роблять?" Ніксон згадав про напад на Корею, Тибет, заарештування американських цивільних і військових громадян та інші протизаконні дії китайських комуністів, і твердив, що ЗДА мають повне право скористати з права вета в Раді Безпеки та не допустити Китаю до членства в ОН. Ніксон виступив проти Кеннеді і за те, що він постійно говорить про слабість ЗДА, що не є правдою, бо ця країна під урядом Айзенгавера є наймогутнішою країною в світі. ЗДА не можуть погодитися на таку контролю атомової зброї, яка не дає певного забезпечення, що дійсно можна буде контролювати продукцію нуклеарної зброї. Кеннеді залив у своїй промові, що він, якщо стане президентом ЗДА, то не буде анулювати тих зобов'язань цієї країни, які вона має у відношенні до закордонних країн. Кеннеді не згадував Ніксона, але ця його заява була відповіддю на твердження віце - президента, що Кеннеді не хоче шанувати договору ЗДА з Національним Китаєм в справі оборони Формози проти китайських комуністів. „Я не уневажню ані не зменшу наших зобов'язань, казав Кеннеді, які відносяться до оборони всіх денебудь у світі, у відношенні до Формози, Латинської Америки, в Азії і в Африці". Кеннеді казав, що він ніколи не думав про те, щоб відступати під стрілами ворога. „Я ніколи не хочу порівнювати себе щодо військового досвіду. Я гадаю, що це є ясне всім, і хто говорить інакше, той є винний в злоякісному перекручуванні". Кеннеді хотів сказати, що ЗДА не зробили того всього, що треба було зробити для оборони країни, і запропонував такі позитивні пляни, щоб скріпити оборону ЗДА: 1) Перевести частину бомбовиків Стратегічної Летунської Команди в стан постійного поготівля, щоб при несподіваній атаці ворога та частина не була знищена на землі. 2) Збільшити програму продукції ракет „Поляріс" і „Мінітмен", щоб якнайскорше вони були готові до вжитку. 3) Збудувати „летунський міст" із звичайних літаків, які б були в напоготові кожного часу перевезти піхоту в те місце в світі, де ворог почав би малу агресію. Тим способом, казав Кеннеді, збільшилася б ударна збройна сила ЗДА. Промову Кеннеді оплескувала більше галерія, а делегати легіонери холодно ставилися до нього, бо Кеннеді чільна років тому гостро виступив був проти політики Американського Легіону. Кеннеді повторив свою давнішу заяву про те, що американські збройні сили в порівнянні з СССР є слабші, як були давніше, і тут не поможуть жадні ораторські штучки. „Комунізм постійно робить поступи і вже дійшов до Куби, що є віддалена від ЗДА тільки 90 миль". — казав демократичний кандидат на президента. Кеннеді казав, що він хотів би, щоб Ніксон хоч на п'ять мінут забув про Китай і подумав про те, що дістався 90 миль від Флориди.

Президент закликає американців боротися безупинно за успіх Об'єднаних Націй

Ред Вінґ, Міннесота. — Промовляючи під час урочистости посвячення моста Гайавата, що його збудовано над рікою Міссісіпі і який сполучає стейти Міннесоту і Висконсин, през. Айзенгавер звернувся із закликом до американської нації боротися безустанно за успіх діяльности Об'єднаних Націй, як найкращої надії людства на усунення причин міжнародних воєн. На думку Президента, американці повинні сьогодні — в 15-ліття повстання Об'єднаних Націй — підтвердити свою віру в ідеї, які лягли в основу Хартії ОН. Осягнення миру побудованого на справедливості особливо конечне сьогодні, коли над людством висить загроза тотального знищення або щонайменше повороту до стану варварства. Як найбільшу загрозу для Об'єднаних Націй през. Айзенгавер визначив брак віри в ідеї ОН і самозадоволення дотеперішніх успіхів. Свободу і мир можна осягнути тільки з допомогою віддаsuccessful посвяти і глибокого розуміння справи. Продовжуючи свою „неполітичну поїздку" і виступаючи в Ред Вінґ на запрошення міннесотських республіканців, през. Айзенгавер заявився за Ніксоном, як найкращим кандидатом на Президента і зокрема за його програмою поширеного будівництва комунікаційних шляхів у ЗДА, з якою Ніксон виступив під час конференції губернаторів у 1954 р.

Коло 80 відсотків комуністичних дипломатів — це шпигуни — каже Гувер

Маямі Біч, Флорида. — Директор Федерального Бюра Інвестиґацій Едгар Гувер, промовляючи на Крайовій Конвенції Американського Легіону, сказав, що від 70 до 80 відсотків дипломатів з-поза залізної куртини „виконують шпигунську працю різного роду". Гувер казав, що ті комуністичні дипломати всіми засобами стараються дістати найрізнородніші інформації. Досі велике число совєтських дипломатів мусіло покинути ЗДА, бо ФБІ ствердило було їхню шпигунську діяльність, і державний департамент заявив їм, що вони є „небажаними особами" в цій країні. Говорячи про Хрущова, Гувер виступив проти якого-будь угодівства з Кремлем. Директор ФБІ сказав, що Хрущов і Кастро — це досконалі приклади учнів Леніна про те, що „кожна брехня, обман і шахрайство є добрі, якщо вони ведуть до революції".

Велика більшість американських виборців за оборону островів Матсу і Квімой

Ню Йорк. — Журналіст пресового концерну Скріппса Говарда Семоел Лубелл перевів опитування серед американських виборців і ствердив, що переважаюча їх більшість думають, що ЗДА повинні обороняти прибережні китайські острови Квімой і Матсу. Лубелл переводив ці опитування ще перед публічною телевізійною дискусією між Ніксоном і Кеннеді, на якій порушувано цю справу. Але і після дебати становище виборців не змінилося. 47 відсотків запитуваних заявили, що „ми не смієм віддати ці острови комуністам", і тільки 29 відсотків опитуваних казали, що „не варт воювати за ці острови". 4 відсотки опитуваних казали, що це така „важна проблема, що вони не мають відваги її розв'язувати". Ті самі опитувані заявили у 80-ох відсотках за те, щоб американці боронили Берліну за всяку ціну, і тільки 13 відсотків казали, що ЗДА повинні забрати свої війська з того місця, а 7 відсотків були нерішені.

Тиждень Поневолених Націй предметом передвиборчої кампанії

Вашингтон. — Тиждень Поневолених Націй, схвалений Конгресом і проголошений президентом Айзенгавером в липні минулого року, став одним з багатьох предметів дебат між демократами і республиканцями в теперішній передвиборчій кампанії. Дебати відносяться не до самого Тижня, як такого, а радше до становища, яке в цій справі мав зайняти віце-президент Ніксон під час своїх відвідин в Совєтському Союзі безпосередньо після проголошення того тижня. Видвигнув теперь цю справу демократичний сенатор Фулбрайт в листі до державного секретаря Гертера, домагаючись опублікування точного протоколу розмов, що їх мав тоді віце-президент Ніксон з Хрущовим. Сенатор Фулбрайт твердить, що він має інформацію, наче б то віце-президент Ніксон в розмові з Хрущовим мав висловити „жаль" не щодо самого тижня, але щодо часу його проголошення. Герберт С. Клайн, пресовий секретар віце-президента Ніксона, в імені Ніксона рішуче заперечив це твердження сенатора Фулбрайта, називаючи це твердження „брудом" (smear), що ним демократи намагаються обкидати республиканського кандидата. Державний департамент відмовився від видачі всіх протоколів розмов Ніксона з Хрущовим, мотивуючи свою відмову „політичними причинами".

Багатомовна виборча кампанія

У теперішній передвиборчій кампанії обидві великі американські партії, Демократична і Республиканська, приділяють чимало уваги багатьом етнічним групам та громадянам іншого національного походження в першому, другому чи третьому поколінню, загальну кількість яких встановлюється на приблизно 40 мільйонів. Для цих груп існують при обидвох партіях окремі Національностеві Комітети, що ведуть у своїх громадах кампанію в користь своїх кандидатів та беруть активну участь у краєвій кампанії. Маючи на увазі ці групи, Комітет Національностей при Республиканській партії видав тепер передвиборчі жетони з фотографією віце-президента Ричарда Ніксона та написами „Я за Ніксона" в українській, чеській, еспанській, литовській, польській, німецькій, словацькій, мадярській, грецькій, китайській і російській мовах. Справжня багатомовна кампанія.

До Відня прибули два американці, в'язнені в СССР за „шпигунство"

Марк Камінскі (зліва) і Гарві Беннет у Відні

Відень. — Два американські туристи, арештовані в Совєтах під закидом шпигунства, прибули в минулий вівторок до Відня, звільнені і виселені совєтською владою. 28-річний Марк Камінскі з Ени Арбор в Мишигені, вчитель російської мови, і 26-річний Гарвей Беннет з Бат, Мейн, абсольвент Каліфорнійського університету, оповіли про свої пригоди. Вони дістали $2,000 від Виховного Фонду Нортхрафта у Філадельфії на науково-інформаційну подорож до Совєтів у зв'язку з запляннованою М. Камінським книжкою п.з. „Що Совєти говорять про мир і приготування до війни". Він збирав до тієї книжки ілюстраційний та текстовий матеріял, цікавлячись справами, які на Заході є темою свобідної дискусії, але в Совєтах є строго засекречені, та робив світлини, що їх большевики класифікують, як „шпигунство". Камінскі фотографував, напр. совєтських вояків при публічних роботах, залізничні стації чи загальний вид на летовища. Обидва американці наймали авто у Фінляндії та поїхали через Ленінград до Москви, Мінська, назад до Москви, до Харкова, Києва й Ужгороду. Подорожі їх арештували, Камінського засудили на сім років в'язниці, а Беннета тримали, як „коронного свідка". Обидва американці признавалися до „вини" перед большевиками, заявивши, що вони нічого ніколи не робили в тайні та не крилися ані з своїми розмовами і світлинами, ані з цілою своєю подорожжю. Остаточно, їх „помилували" і відіслали геть.

Комуністи вишколюють війська для допомоги Кастрові

Богота, Колюмбія. — Директор Пресової Міжамериканської Асоціяції Джан Р. Райтемаєр повідомляє, що згідно з достовірними інформаціями, в Чехо-Словаччині вишколюються війська, які вже в листопаді цього року мають прибути до Гавани, щоб допомагати Кастрові, коли б кубинці відважилися виступити проти теперішнього прокомуністичного режиму. В Чехо-Словаччині зорганізовано леґіон добровольців із комуністичних країн, і цей міжнародний військовий відділ мав би бути тим, чим були совєтські війська в Мадярщині або міжнародний леґіон у Еспанії під час боротьби генерала Франка з комуністами. Райтемаєр каже, що також і китайські комуністи вишколюють свої військові відділи та пропагандистів, призначених до держав Латинської Америки. „Приготовляється нова Мадярщина, казав Райтемаєр. Коли кубинський народ не схоче толерувати режиму Кастра і зробить проти нього повстання, щоб його скинути, тоді він натрапить на те саме, що було в Мадярщині в 1956-му році".

В Англії будують бази для американських атомово-підводних човнів

Лондон. — Англійські соціялісти й пацифісти дістали новий матеріял для атак проти консервативного уряду: із урядових кіл потверджено, що йдуть переговори між Англією і ЗДА за призначення одного з портів в Шотляндії на базу американських атомово-ракетних підводних човнів. Англійський парлямент має дати свою згоду на відповідний договір. Річ іде про підводні човна типу Поляріс із здатністю вистрілювати керовані ракети тим часом на віддаль 1,380 миль, при чому йдуть спроби збільшити засяг тих ракет до 1,725 миль. ЗДА призначили два такі великі підводні човни — „Джордж Вашингтон" і „Патрік Генрі" для північно-підбігунових операцій, для яких саме й годиться база в північній Шотляндії. Кожний з тих човнів має 16 ракет і 100 осіб залоги. Тому, що ті човни віддалені 8 - 9 днів дороги від своєї матірньої бази, то вони мусять мати базу в Европі. В найближчому році будуть готові дальших 4 такі човни. Загалом передбачається вивінування морської фльоти ЗДА в найближчому часі 45-ма такими човнами.

Лікар визнав, що стан здоров'я мишей, які побували в космічних просторах, цілком нормальний

Кейп Канаверал, Флорида. — Шеф медичного відділу при Адміністрації Космічних Просторів д-р Ганс Клемман визнав, що три миші, які недавно відбули успішну 5,000 милеву подорож по космічних просторах, є зовсім здорові. Ця подорож в кабіні при двоступневій ракеті „Атлас" була від Флориди до південної частини Атлантику, і миші летіли на висоті 650 миль. Їх виловлено три години пізніше на Атлантику, а в понеділок 17-го жовтня привезли літаком до летунської бази на Флориду. Там досліджували стан здоров'я тих мишей два лікарі з школи авіяційної медицини, згадані д-р Клемман і д-р Балли В. Гендерсон, та показували їх журналістам на пресовій конференції. На початку лету миші настрашилися були гуку моторів ракети, як це ствердив лікар, що записував биття їхнього серця, але цей страх незабаром зник.

ЗДА ЗГОЛОСИЛИ ПРОЄКТ ПРО СВІТОВИЙ СКЛАД ХАРЧІВ ДЛЯ ГОЛОДНИХ

Об'єднані Нації. — З'єднені Держави, підтримані Канадою, Гаїті, Ліберією, Пакистаном і Венецуелою, зголосили на Економічно-фінансовій Комісії Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй проєкт на створення міжнародного складу харчів, чи, властиво, зерна для продажу за спеціяльно низькими цінами у місцевій валюті, або й для дарування голодуючим країнам. Цю пропозицію сформульовано в довгій резолюції, яку й Америка просила ухвалити перед 28 жовтня ц. р., себто перед закінченням у Римі конференції Ради Організацій харчів і сільського господарства, окремої агенції Об'єднаних Націй. Резолюцію про харчову допомогу потребуючим країнам зголосив і мотивував член делегації ЗДА, Фредерік Пейн, економіст. Головними постачальниками харчів, в першу чергу зерна і муки, були б ЗДА і Канада. Вони мають порозумітися з країнами, що експортують харчі, як Австралія, Нова Зеляндія, Данія і Голяндія, щоб ця програма міжнародної харчової допомоги не пошкодила господарським інтересам харчових експортерів. Американська резолюція бере під увагу країни, які мають харчові надвишки, головно з сільсько-господарської надпродукції. Американська резолюція піднімає понус, щоб генеральний директор згаданої Організації харчів і сільського господарства звітував на літній сесії тієї Організації в наступному році, як практично має бути переведена в життя проєктована акція.

Тим часом у Політичній Комісії ОН устійнено чергу справ, які будуть там дебатовані. На перше місце поставлено справу міжнародного роззброєння, при чому є ті чотири конкретні резолюції, включно з хрущовською резолюцією про „тотальне у генеральне роззброєння" впродовж чотирьох років. До сплуви у справі роззброєння вже зголосились ЗДА, СССР, Канада, Пакистан, Польща і Чехословаччина. Як другу справу Політична Комісія розглядатиме програму про „незалежність і розвиток африканських країн". На третьому місці стоїть азійсько-африканська резолюція, що закликає перевести під наглядом Об'єднаних Націй плебісцит в Альжирі, що стріне гостру опозицію збоку Франції, а то й може бойкотування нею цієї дебати. Четвертою точкою буде справа незалежности Мавританії, проєктованої на 28 листопада ц. р., проти якого протестує Марокко, яке вважає, що Мавританія є частиною його етнічної території. На 5-ту точку передбачено справу Кореї, а щойно на шосте місце покладено скаргу Совєтів проти ЗДА за здогадну „агресію", доконану летами над совєтською територією. На сьомому місці дебатуватимуть над сферичними просторами. Всіх справ, що їх розглядатиме перша Політична Комісія, є 15.

Куба обвинувачує ЗДА перед ОН в „агресії"

Об'єднані Нації. — Кубинський міністер закордонних справ д-р Раул Роа зголосив на руки президента Генеральної Асамблеї ОН Боленда скаргу проти Америки, оскаржуючи її в доконанні акту „агресії" через скинення з літака 29 вересня ц. р. більшої скількости зброї, скорострілів, гранат і мап, для вжитку партизанів, що борються проти режиму Фіделя Кастра. Головна Комісія вирішить, що зробити з тією кубинською скаргою, себто — куди її відіслати, на Політичну Комісію чи просто на Генеральну Асамблею. Коли Фідель Кастро виголосив 26 вересня ц. р. трогодинну промову в Генеральній Асамблеї, то він не сформулював своїх закидів проти ЗДА в ніякій резолюції і не домагався ніякої конкретної акції проти Америки. Коли ж ще 19 липня ц. р. Куба скаржилась до Ради Безпеки проти Америки за „агресію", то Рада Безпеки 9 голосами проти 0 відіслала ту скаргу до Організації американських держав. 14 жовтня ц.р. ЗДА зголосили всім членам ОН меморандум на 10,000 слів із докладним з'ясуванням американсько - кубинських відносин та провокаційного характеру режиму Фіделя Кастра.

Католицькі кардинали і єпископи закликають до миру в Альжирі

Париж. — До хору голосів, які публічно закликають французький уряд присвятити більше уваги для чимшвидшого закінчення війни проти арабських партизанів в Альжирі, що вступила в сьомий рік свого існування, приєдналась також сарархія Католицької Церкви у Франції. Французькі католицькі владики проголосили ту декларацію наприкінці своїх нарад, що відбулися у Парижі з участю кардиналів Пієра Жерліє із Ліону та Моріса Фельтена з Парижу і всіх архиєпископів і єпископів. Католицькі владики гостро засудили злочини проти християнської моралі „з будьякого боку". Не називаючи з іменем ані французьких армій, ані з жирських партизанів, католицькі владики натаврували однаково безглуздий терор партизанів, стосований супроти цивільного населення, як теж знущання французьких військових над альжирськими полоненими, щоб тортурами видобувати від них зізнання про партизанські пляни й дії. Католицькі владики цитують в своїй декларації проголошення пок. Папи Пія XII про недопускальність злочинних методів війни в ім'я доброї справи. Католицькі владики у Франції не погоджуються з закликом до військової деризиції, але признають, що можуть нагодити конфлікт.

В АМЕРИЦІ

● **Статистичне бюро ЗДА** повідомляє, що населення цієї країни в дні 1-го вересня ц. р. виносило 180,402,000 на 2,851,000 осіб більше, як того самого часу в 1959 році. Бюро не бере до уваги цьогорічного перепису населення з 1-го квітня ц. р., бо обрахунки ще не є закінчені. Бюро подає стан населення на основі числа народження, іміграції та числа смерти.

● **Сенатор Джан Ф. Кеннеді** вимагає, щоб віце-президент Ричард М. Ніксон погодився ще на п'яту публічну телевізійну дискусію перед самими виборами, а Ніксон заявляє, що він має „зайнятий" час виборчими промовами і погоджується на те, щоб четверта дискусія, визначена на п'ятницю 21-го жовтня тривала не одну, тільки дві години, щоб можна було обговорити всі виборчі проблеми.

● **Крайовий Інститут** для лікування серцевих недуг стверджує, що досліди над 497 дітьми в ЗДА, Канаді і в Англії виявили, що звичайна аспірина дає такі самі наслідки при лікуванні ревматичної гарячки як штовні ліки „Кортісон" та інші. Ревматична гарячка може спричинити серцеві недуги, коли її не лікувати. П'ять років лікували половину дітей аспірином, а іншу половину дорогими ліками, і добрі наслідки були такі самі в обидвох групах ліків.

● **10,000 учителів в Ню Йорку** приготовляються до страйку в дні 7-го листопада цього року, бо домагають більших платень. Міська рада заявляє, що страйк учителів не є дозволений, бо закон Кондона-Ведліна не дозволяє міським працівникам страйкувати, але учителі на це не зважають і 19-го жовтня мають на своїх зборах вирішити справу страйку.

● **Продуценти журавлини** („Кренберрі") заявляють, що цього року на столах американців знову буде повно журавлини, бо вже минулорічна „криза" з цим харчем минулася. Тепер вже не вживають тих шкідливих обприскувань журавлини, проти яких виступив був минулого року секретар здоров'я Артур С. Флемминг.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **Сен. Василь Валл** перебував з початком жовтня ц. р. у Мюнхені разом з групою канадійських сенаторів, які ознайомлювалися з парляментарною системою Західної Німеччини. Під час свого перебування в столиці Баварії сен. Валл відвідав єпископа Кир Платона та відбув зустріч з представниками українських політичних і громадських організацій. З Мюнхену, канадійські сенатори виїхали до Австрії і потім до Югославії.

● **Орест Рудий із Філадельфії**, син Євгена і Марії з Матвієвських, одержав на католицькому коледжі св. Йосифа у Філадельфії ступінь магістра природничих наук із примарною спеціялізацією у радіо - хемії. Орест Рудий, нар. 1929 р., прибув до ЗДА з своїми батьками в 1950 р. і, закінчивши студії в Пенсильвенському університеті, працює з 1957 р. у Франклин Інституті у Філадельфії, як дослідник в ділянці кінетики і механізмів експльозій.

У СВІТІ

● **В Об'єднаних Націях** одна тільки Франція не забрала голосу в загальних дебатах на Генеральній Асамблеї. Французький міністер закордонних справ Моріс Кув де Мурвіль був на початку сесії тільки кілька днів в Ню Йорку і відлетів до Парижу, не забравши слова, а голова французької делегації Жуль Мош відізван в міжчасі до Парижу, не покінчивши своєї поїздки до Каліфорнії. Мовчанка французів в ОН є свідченням становища президента де Голя супроти Об'єднаних Націй. Де Голь заявив, що не варто брати участь у дискусіях ОН.

● **Західньо - німецький міністер оборони Франц Йосиф Штраус** заявив, що легка продукція підводного і бомбового ... „Дер Мейл" ... Атлантійського пакту (НАТО). ... централізація ведення психологічної війни з Москвою для всіх 15 членських держав заходу. ... НАТО, а не всі ... обох політичних держав.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917, — authorized July 31, 1918.

Адреса: SVOBODA", P.O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

Квімой і Матсу

У ході передвиборчої кампанії в ЗДА несподівано гарячий спір між двома кандидатами на президента розгорівся довкола проблеми Квімою і Матсу. Що значать ті назви? Квімой і Матсу — це два маленькі острівці у Формозькій протоці, всього за яких 10 миль від опанованого комуністами китайського суходолу. Ці острівці від 8-го грудня 1949-го року, себто від часу, коли перенесено осідок вільного Китаю за 110 миль від азійського суходолу, на острів Формозу, — залишилися в засягу націоналістичної китайської влади. Ясно, що коли китайські комуністи називають Формозу „терням у живому тілі Китаю", то тим паче вони вважають за постійний виклик на їх адресу — існування острівців Квімой і Матсу під самим їхнім боком. Тому вони намагались в 1958-му р. загорнути ті острівці силою. 23-го серпня того року впродовж двох годин засипано Квімой 50,000 гарматних стрілен. Обстрілювання цих островів тривало до 8-го жовтня 1958 р. і припинилось тільки після того, як ЗДА заняли рішучу поставу в їх обороні. Державний секретар Дж. Ф. Доллес заявив 4-го вересня 1958-го р., що ЗДА боронитимуть збройно ті острови проти комуністичні інвазії, а президент Айзенгавер потвердив це 11-го вересня 1958 р.

У передвиборчій полеміці ця справа виринула тому, що демократичний кандидат Джан Кеннеді заявився був свого часу у дебатах в Сенаті проти оборони тих островів. Заінтерпельований тепер у цій справі, він потвердив своє давнє становище. Він мотивує його так: Острови Квімой і Матсу не мають політичного й стратегічного значення, їх нечисленне населення можна евакуювати, а задля тамошніх скель і піску не варто витрачати людських жертв; зрештою, твердить сенатор Дж. Кеннеді, цих островів все одно не можна військово оборонити, тому краще вирекися їх, зосередившись на обороні самої Формози. Цьому становищу протиставиться Ричард Ніксон. Він заявив, що Квімой і Матсу треба боронити з принципу, як частину вільного світу: зречення з цих островів — сказав він — було б тільки запрошенням китайських комуністів до дальшої агресії і мало б превогане психологічне значення для китайців на Формозі і для всього антикомуністичного Далекого Сходу. Президент Айзенгавер підтримав Р. Ніксона, ставши на становище існуючої Конгресової резолюції, що уповноважує Президента ЗДА вирішувати в зв'язку з кожночасною ситуацією, чи слід боронити ті острови, чи ні.

Сенатор Кеннеді має повну рацію, кажучи, що ці два скелясті острови „не варті кісток ані одного американського вояка". Ці острови самі по собі не мають особливої вартости й для самих китайців, однаково як націоналістів, так і комуністів. Але справа далеко не в територіяльному, господарському чи навіть стратегічному значенні тих островів. Справа у принципі і в усій тій „психології", що супроводить і мотивує комуністичні заліхання на ті острови, з одного боку, а рішучість китайських націоналістів їх обороняти і комуністичній агресії протиставитись — з другого. Так само не вартість Квімою і Матсу самих по собі диктує Америці протиставитись комуністичній агресії на них, але виключно всі ті „обставини", що ними комуністична агресія подиктована. Ціллю комуністів є здобуття цілого світу, і тому оборона тих островів є обороною світу.

Довга і жахлива своїми наслідками практика співіснування, поступок і угодівства з агресивним комунізмом дає більше ніж потрібно доказів на те, що єдиним рятунком від комуністичної загрози може бути тільки безкомпромісове її поборювання. Кожна поступка комуністам, кожна п'ядь вільної землі, відданої комуністам без спротиву, є промощуванням шляху для комуністичного заволодіння світом. Американське угодівство з большевизмом, від визнання Совєтського Союзу почиваючи, а на теперішніх дебатах про можливість віддання комуністам тих островів кінчаючи, також причинилося до величезного збільшення і загострення тієї загрози. Якщо б нині Америка не була готова пожертвувати кісток одного свого вояка в обороні навіть Квімою і Матсу, то завтра вона може бути змушена жертвувати тисячами, якщо не мільйонами своїх громадян для оборони самої себе. Так вчить дотеперішня практика з агресивним большевизмом.

Обидва кандидати на президента, як віце - президент Ніксон так і сенатор Кеннеді, є здецидованими і рішучими ворогами большевизму і вся їхня теперішня передвиборча кампанія проходить у великій мірі саме під знаком збільшення американської збройної сили та протидіяння комуністичній загрозі. В цьому між ними немає розбіжностей думок, а справа Квімою і Матсу виникла в дебатах не над принципами, але тактикою оборони.

Релігійний спротив в СССР

В „Ізвєстіях" з 16-го вересня ц. р. в рубриці „Листи читачів" видруковано незвичайний для тієї газети лист, підписаний псевдом: „Дядя Матвій, садівник". Цього листа написала незнана особа у зв'язку з кореспонденцією до газети, в якій розповідалось про молоду жінку, що покинула була свою дитину і навіть проголосила її жертвою, щоб „не заважала" їй краще влаштувати своє особисте життя. Ось лист „Дяді Матвія" цитований „Ізвєстіями":

„Підлість — це справді так! Одначе, в чому й причина? Не інакше, як у матеріялізмі. Релігійна людина ніколи б так не зробила (справді релігійна, а не така, яких іноді розписують в газетах, щоб відвертати людей від релігії). Матеріялісти — їм що! Якщо хто народжується з лихими задатками, то в ім'я яких ідей він буде себе переробляти? В релігійних ідеях є сила, здібна впливати на душу людини. Прикладів цьому можна знайти безліч у житті. А якщо ти „переконаний матеріяліст" і, значить, вважаєш себе не за живу, безсмертну душу, а всього лише за породження якихось хемічних речовин, то найбільш логічним для тебе й буде — жити тільки задля своєї приємности... Будьте логічні, товариші! Ще в Біблії сказано про вас: „Будемо їсти й веселитися, бо завтра помремо".

У відповіді на цього листа московські „Ізвєстія" вмістили величезну статтю- агітку на тему релігії, як „опіюму для народу", і „комуністичної моралі" в совєтському суспільстві. Автор цієї відповіді, якийсь Ю. Філонович, притягає проти релігії разом з *іншими заяложеними „доказами" вже й навіть* існування НАТО, і справу американського пілота Паверса. З другого боку він пробує запевняти читачів „Ізвєстій" у повсякчасній відданості комуністів, як визнавців матеріялістичного світогляду, „непідкупним законам і моралі" совєтського суспільства.

Але важливіший і вимовніший за цілу ту відповідь сміливий і безкомпромісовий виступ „дяді Матвія". Він доводить, що в Совєтському Союзі, не зважаючи на десятиріччя релігійних утисків і переслідувань, існують ще люди, готові обстоювати свої найглибші релігійні переконання, люди, які відкидають комуністичну матеріялістичну ідеологію в самій її основі.

Лист „дяді Матвія" — не поодинокий факт. Як виходить із безпорадної, як на переконаних матеріялістів, відповіді в „Ізвєстіях", таких листів до редакції совєтських газет приходить чимало, і всі вони є гострою реакцією на поширюваний в цих газетах глум над релігією. В совєтських умовах ці листи мусять бути — з огляду на всі існуючі шикани проти віруючих людей — здебільша анонімними. Але, як показують дописи в самих таки газетах, підсовєтські люди починають виступати там уже й цілком одверто в обороні релігії і проти матеріялістичного світогляду. Інколи роблять це вони, не виступаючи проти влади, мовляв, „вся влада від Бога", але часом уміють виступати уже й на судових процесах та зібраннях із заявами, що „ніяких законів вони не визнають", що „підкоряються єдиному законові — Божому". Про такі факти сповіщає сама ж таки совєтська преса, і вони свідчать, що переслідувана християнська віра починає виходити з катакомб.

МІЖ ВЕЛИКИМ І МАЛИМ

Париж. — Літа цього року в Парижі не було. Метеорологи обіцяли теплий вересень, але й у вересні тепла не було, а жовтень — зовсім холодний. Просто якось дивно: листя на деревах ще майже не жовтіє, а холод такий, як у листопаді. „Якась невиразна ситуація", — кажуть французи.

Так воно якось невиразно і в політиці. Хрущов своїми промовами наробив багато шуму. Але, проти всіх сподівань, його заяви в справі визнання „де факто" альжирського підпільного уряду мали менший відгук у пресі, як його заяви проти колоніялізму взагалі, і відповідей Діфенбейкера чи Мекміллена на ці його інвективи.

Та Хрущов втратив половину свого місця на сторінках часописів з хвилиною, коли відкрився у Парижі цьогорічний Автомобільний Сальон. Першого дня після цієї події щоденники присвятили по дві сторінки Сальонові, а далі присвячують по одній, і то коштом звітів з Мангеттену.

А крім цього права преса не надто багато місця приділяє тепер справам дебат в ОН, бо, мовляв, — Франція мала рацію, не рахуючи їх важливими. Ліва, не має що сказати, бо годі знайти в поведінці Хрущова щось позитивного чи навіть цікавого. Можна багато говорити про „єдність лівиці", яку щораз більше проповідує поміркована лівиця, починаючи від „Експресу", але ніяк не можна намовляти до солідарности з Хрущовим, який викидає коники, що нагадують коники Гітлерового гавляйтера з Данцінгу в Лізі Націй, де він показував язика й скандалив, хоч і не дійшло до скидання черевиків.

Отже — тут ситуація невиразна. З одного боку преса не може не бути хоч трохи солідарною з де Голем, що вважає форум ОН базаром, на який солідним людям нема пощо ходити, а з другого не може не признати, що на цьому базарі відбувається — пропагандивний торг, а там, де торгують симпатіями чи антипатіями народів світу, кожен „купець" таки повинен бути. З одного боку преса *признає рацію де Голеві, але* з другого не може замовчати, що байдужність Заходу в обличчі хамства Хрущова не робить доброго враження на афро - азійські народи, бо вони можуть не захоплюватися Хрущовим, але не можуть йому не признати динамізму, що в Африці й Азії важить багато. Тим більше, коли він проявляється поруч англосаксонської флегми, яка африканцям та азійцям зовсім незрозуміла і органічно чужа.

Невиразно реагує преса й на альжирське питання на форумі ОН. Ясно, що Франція не признає ніякого втручання в цю справу, вважаючи її внутрішньою. Але події на альжирському полі відбуваються і поза ОН. Китай приобіцяв якусь допомогу, Хрущов заявив, що де факто визнає уряд підпілля. Це — неприємні справи. Щоб якось їх закрити, преса проголошує факт, що ці обіцянки й ці визнання походять від комуністичних держав, а проголошення підпільного уряду, що він не визнає Атлантійського Союзу, це — большевицька акція.

Годі заперечити одне й друге, але висновок неясний. Бож хіба ствердження, що альжирські націоналісти йдуть за допомогою до большевиків, коли їм цієї допомоги чи бодай признання рації відмовляє західній світ, — є якимсь ясним висновком? Адже сьогодні вже є досвід Індо - Китаю, і сьогодні пробляти ту саму „клясу", це значить пророблятн її з тим самим вислідом.

Невиразно виглядає і справа з відкриттям парляменту. Там прем'єр виголосив промову, в якій „найкраще захищав найгіршу справу", говорячи про необхідність Атлантійського Союзу, як теж необхідність Франції мати в ньому окреме становище. Говорив про небезпеку атомової зброї, про необхідність атомового розброєння і необхідність за всяку ціну мати „власну ударну атомову силу". Преса в цьому відношенні займає також невиразне становище: на сторінках того ж самого журналу одного дня появляється стаття про необхідність мати атомову ударну силу, а другого дня — про те, що вона коштуватиме Франції надто дорого, а користи дасть надто мало.

Невиразно представляється і справа лівих інтелектуалів, що підписали маніфест про право на дезерцію. Одні з них уже дістали судове обвинувачення, інші його не мають, хоч підписували той самий текст. Одних учителів уже викинено з праці, інших — ні. Одним акторам заборонено виступати в радіо і телевізії (радіо і телевізія у Франції — державні) та в державою субсідійованих театрах, іншим ні.

Уряд ніби рішив у цій справі бути твердим, та й у самій Франції постає дивне явище: коли досі нічого не зроблено на ідеологічному відтинку, щоб створити передумови для відділення поняття інтелектуал від поняття лівиці, то як можна собі дати раду з явищем, яке у Франції є майже природнім?

І хоч далеко не всі інтелектуали чи мистці схвалюють дезерцію, але раптом, в самому розпалі театрального сезону, заборона виступати одному артистові зриває цілу п'єсу, бо стосується та заборона найвидатніших (менш видатні не мали відваги підписувати маніфесту). Уряд мусітиме довго торгуватися, щоб якось вийти з ситуації.

Але й збоку тих інтелектуалів чи мистців справа також невиразна. Лише дехто з них виразно виступив проти війни в Альжирі, більшість же говорить про речі, що не мають надто багато логіки.

Коли вже мова про невиразності місяця жовтня в Парижі, то треба сказати, що панує вона і в малих справах. Навіть в Автомобільному Сальоні. Французькі фірми не виставили нічого нового. З одного боку вони говорять про незвичайну конкуренційність французьких машин в Америці, а з другого про те, що американські „компактні" машини б'ють европейські на всіх фронтах. Справді, важко розібратися.

Жовтень у Парижі відносно сухий, але невиразність в політиці й на всіх інших фронтах цього місяця нагадує жовтневу погоду в Україні, де не перестає падати дощ і все розмішується в невиразну сіру масу, з'єднуючи цим кольором і розмоклу землю, і голі дерева, і захмарене небо.

Але з першими приморозками небо у нас проясниться. Маймо надію, що десь за тиждень і у Франції прояснятьcя обрії.

О. Д-вич

Д-р Ярослав Левицький

ІСТОРІЯ МСТИТЬСЯ

Католицький тижневик „Ди Реджістер" в числі з 16-го жовтня ц. р. повідомляє на основі інформації з Польщі, що варшавський уряд заборонив польському епископатові видання і поширення спільного Пастирського листа. В тому листі польські епископи виступають проти антирелігійної пропаганди, націоналізації католицьких лікарень, заборони навчання релігії по школах і накладання надмірних податків на церкви та їхню власність.

Цей лист мав бути відчитаний у неділю 18-го вересня по всіх церквах Польщі. Пальська Церква стоїть на становищі, що така заборона — це насилування укладеної в 1956 р. угоди між Церквою і державою. В тій угоді уряд гарантував не тільки свободу навчання релігії по школах, але й визнав принцип свободи епископів зноситися з вірними дорогою Пастирських листів.

Що ж, для всіх, хто знає вартість договорів, що їх підписують комуністичні уряди, — подія зовсім зрозуміла. Москва наказала розпочати антирелігійну акцію — Варшава мусить її виконати! Тому не можна вважати цієї події за щось безприкладне. Але ми дозволимо собі сягнути пам'яттю до історії Польщі з-перед тридцяти років, — Польщі, тоді ще суверенної держави, яка вважала себе опорою Католицької Церкви на Сході. І в тій історії ми знайдемо аналогічний факт насилування урядом не то умови, але міжнародного договору і власного конституційного закону!

Було це рівно тридцять років тому — в жовтні 1930 року. На Західньо - Українських землях, окупованих Польщею, переводив тодішній польський уряд жахливу пацифікацію українського населення. Поліційні та військові загони нищили в дикий спосіб добро українського народу — кооператив, освітніх та рідношкільних установ, а то й приватних громадян. У жорстокий спосіб бито й катовано поодиноких громадян, нищено їхній дорібок. Уряд — взоруючись на московських большевиках — застосував збірну відповідальність всього українського громадянства за дії революційного підпілля. Не помогла інтервенція такого авторитету, як Митрополит у Львові — слуга Божий Андрій. Властивий володар Польщі, Пілсудський, не захотів його прийняти, а міністер внутрішніх справ генерал Складковський, який наказав переведення пацифікації — чванькувато заявив, що лише тою дорогою він може вдержати лад і порядок.

Тоді, щоб піддержати на дусі свою паству, україно-католицьке населення, щоб виявити своє співчуття і солідарність, за ініціятивою слуги Божого Андрія видали в жовтні 1930-го року всі україно - католицькі епископи (сьогодні всі вони, за вийнятком Високопр. Архиепископа Бучка — мученики - ісповідники за віру) спільного Пастирського листа. Осуджуючи в ньому пацифікацію, як акцію, противну засадам Христової віри, закликали епископи своїх вірних до спокою, терпеливости та молитов за перенесення того важкого, народного горя!

І тоді сталася вже дійсно „безприкладна подія". Польська прокуратура у Львові сконфіскувала той Пастирський лист, а поліція забрала й знищила цілий його наклад. „Безприкладна подія" на тлі польської конституції з березня 1921 р. та підписаного Польщею з Ватиканом Конкордату в 1925 р.

Обидва ті акти гарантували Католицькій Церкві в Польщі повну незалежність і стверджували, що вона рядиться тільки своїми власними законами. А церковні закони виразно підкреслюють право, а то й обов'язок епископів зноситися з вірними дорогою пастирських листів. Ця подія викликала гострий дипломатичний протест тодішнього папського нунція у Варшаві і — як згадує в своїх споминах віце - міністер закордонних справ Шембек („Культура" ч. 3/52) — значне погіршення відносин з Ватиканом. Не викликала, однак, ніякого протесту збоку польських епископів.

Тепер історія мститься!

Американська книжка про Третій Райх Гітлера

Ню Йорк. — У видавництві Саймона і Шустера появилася велика праця, на 1.245 сторінках, Вілліяма Л. Шайрера під заголовком „Ріст і упадок Третього Райху: історія Нацистівської Німеччини". Автор пише, що „німці самі наложили на себе нацистівську тиранію", і зробили це мирним способом і законно, впавши ниць перед „австрійським капралем". Допомогли Гітлерові в цьому „глупість і боязливість політичних і військових німецьких провідників", таких як фон Папен, фон Шляхер і здитинілий фон Гінденбург. Вони то не тільки дозволили, але прямо заохотили Гітлера творити Третій Райх. Автор працював 5 років і 6 місяців над цією працею. Німецька дбайливість і охота брати все на папір дозволила авторові користати з таких документів, яких в іншій державі зовсім не було б. Автор був журналістом в Німеччині перед війною і під час війни, тому він знає її з автопсії, а користувався навіть із записаних телефонічних розмов. За те, що ділялося в Німеччині, винні не тільки самі провідники. Німецькі підприємці суперничали в тому, щоб дістати доставу матеріялу на будову газових комор, в яких палено мільйони осіб. Гітлерівські пляни винищити після перемоги всі підбиті слов'янські народи, підтримували не тільки самі гітлерівці. Німецькі генерали не протестували проти вбивства жидів, тільки просили, щоб це ділялось не на їхніх очах. Автор називає Гітлера „особою безсумнівної чортівської геніяльности", мегальоманом, фанатиком і божевільним, який заломився ще далеко до упадку його Райху, і це причинилося до швидшої над ним перемоги.

● **Прем'єр Маляйської Федерації Тенґку Абдул Рахман** хоче дістати від Америки, Англії і Франції підтримку в своїх заходах, щоб Голляндія і Індонезія погодились на нього, як на посередника в завзятому затяжному спорі за Західню Гвінею, до якої Індонезія має претенсію, як до своєї провінції та яка знаходиться все ще під правлінням Голляндії.

НОВІ ВИДАННЯ

ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

(Пантелеймон Ковалів. Основи формування української мови в порівнянні з іншими східньослов'янськими мовами. Записки Наукового Товариства ім. Шевченка. Том CLXVIII. Ню Йорк, Париж, Сідней, Торонто. Накладом Т-ва. 1959 р. стор. 240)

Внаслідок нещасливого до тодішньою Московщиною в з тодішньою Московщиною в 1654 році сталось те, що 150 років пізніше деякі вчені почали були сумніватися, чи український нарід зможе оборонити своє існування під російською окупацією і чи зможе зберегти свою мову — як ознаку своєї самобутности та самостійности. Але виступ Котляревського (1798), а пізніше Шевченка розвіяли той сумнів, бо українська мова в творах цих та інших письменників виявила свою силу та красу і стала поруч інших слов'янських мов як самостійний їхній член.

Коли почалися наукові досліди слов'янських мов, то перші славісти дивилися на українську мову як на рівнорядну одиницю між слов'янськими посестрами. Коли ж російська русифікаторська політика почала щораз голосніше заявляти, що немає української самостійної мови, а є тільки наріччя російської, тоді українці мусіли виступити проти цього.

Коли не вдалося втримати в науковому світі тієї неправди, тоді російські вчені заговорили про те, що українська мова в перших сторіччях своєї історії разом із російською мовою творила мовну одність, і аж пізніше, в 14-му віці, чи й ще пізніше, вона відділилася від неї та стала самостійною мовою. Так вчили поступовіші російські мовознавці, бо російські шовіністи і надалі не визнавали самостійности української мови.

Українські мовознавці здавна боролися проти цієї російської „агресії", говорячи теперішньою термінологією, на мовному фронті. Українські історики мусіли „відвоювати" від московських вчених право України на Київську Русь, а наші мовознавці, такі як К. Михальчук, Ст. Смаль-Стоцький, Є. Тимченко та інші, мусіли звести завзяту боротьбу за те, щоб довести світові, що українська мова від найдавніших часів мала всі прикмети самостійної мови, які мала й російська мова.

Ми згадуємо про те все на початку огляду нової великої праці професора Пантелеймона Ковалева, яка появилася як 168-ий том Записок Наукового Т-ва ім. Шевченка під заголовком „Основи формування української мови в порівнянні з іншими східньослов'янськими мовами". Автор увесь час мусить відбиватися від помилкових тверджень російських мовознавців, між якими були і такі авторитети, як А. Шахматов та інші. Коли польський або чеський науковець пише про формування своєї мови, то він не має потреби полемізувати з чужими мовознавцями, бо ніхто не відмовляє його мові таких самих прав, якими в науці користуються інші слов'янські мови. Український вчений не може не бути полемістом в подібній ситуації.

Праця П. Ковалева має, крім передмови і вступу, такі розділи: теорія „спільноруської мови"; нова теорія про формування східньослов'янських мов, шукання нових методологічних шляхів, структурний принцип і мовна типологія, кілька методологічних уваг. Це все займає 58 сторінок книжки. Після того, від 59 до 209 сторінки йде характеристика тих шляхів, якими в окремих своїх прикметах йшла українська мова від своїх найдавніших початків до теперішнього стану.

Цей найбільший розділ у праці проф. Ковалева називається „У світлі мовних фактів", і в ньому на 150 сторінках подана характеристика української мови в її історичному розвиткові. Тут автор розглядає такі мовні факти як: зміна **о** на **е** в нових закритих складах; зміна **ъ, ь** в **ы, и**; звук і літера **ѣ**; звуки і літери **и, ы**, групи **гы, кы, хы**; змішування **у** з **в**; зміна **г, к, х, в ж, ч, ш**, та **з, ц, с**; звук **ц**. Ствердіння шиплячих **щ, ч, ш**; твердість приголосних перед **е, и**; зміна **л, у в**; двоїна; клична форма; форми давального й

(Закінчення на стор. 3-ій)

Софія Парфанович

ЗАСПОКОЇТИ ТУГУ

(9)

Тому краще: обережно

У торбині через плече маю один-два доляри і якусь картку ідентифікації. Найкраща з них — кредиткарта з „Тексако" на бензину. Вона невеличка, з твердого пластику, не розмокне й не знищиться. Маю трохи цукорків, харчів на одну перекуску, горщик на воду, записник. Оце й все. Решта: увага і — відвага. Бо мене в дорозі не раз подивляли й питали: ви не боїтеся мандрувати сама? На те була єдина відповідь: не сидіти ж вдома й плакати!

Врешті мандрівки зовсім безпечні. Якщо йде про людей: вони привикли до туристів і не дивуються — ні ті, що винаймають хати, ні ті, що везуть вас. На дорогах пішоходів не зустрічаєте. Всі, що їдуть, такі ж туристи, як ви. Підозрілий й злочинний елемент не мандрує, бо це задорого й недоцільно. Вони гніздяться по містах. Мандруючи, не бійтеся попросити незнайомих підвезти вас. Всі до вас милі, ввічливі, прихильні, тільки подивляють вашу відвагу мандрувати самотою. Десять літ мандрую, і ніколи ніхто не займав мене, ніколи не загрожувала мені ніяка небезпека.

Щождо пограбування: туриста немає з чого грабувати. Його гроші це подорожні чеки, які треба підписувати, коли ними платите. Тож їх приймають скрізь і тому вони непридатні сторонньому. Гроцей поза дрібницею не треба з собою мати. Не потрібна також біжутерія. Вистачить недорогий годинник. А ваші штани й светер нікому не потрібні.

В дорозі добре з людьми знайомитись й говорити. Це інколи єдина за цілий день можливість поговорити не з собою, а з людьми. Інколи можна познайомитись з цікавими людьми. Але самітній людині це значно тяжче, як парі чи групі. Кожен має своє товариство, і мало хто цікавиться самітньою людиною. Деякий стрим становить мова. Ви завжди боїтеся, що пізнають у вас чужинця, хоч би як намагалися поправно говорити. Вже одне дрібненьке слівце „іс" замість „из", вже не кажу про вимову „даблю" чи „ар" — і ви пропали. Найкраще забути про те і говорити. Звичайно на вступі вас питають: з якої ви країни? Дуже часто вистачить подати таке мішане місто як Дітройт, і тоді ваші нові знайомі заспокоюються, особливо коли ви десь із сходу чи заходу. Але коли вони прислухаються до вашої мови, вони сяк чи так викриють чужинця. Тоді питають: але ви не родилися в Дітройті? Відповідь: я з Европи, українка. Назва ця вже тепер не чужа нікому, тільки на запит „відкіля" найкраще сказати: моє місто лежить трохи на схід від Відня. Тоді кінець дальшим запитам. Назагал американці говорять різно і тому часто один одному ставлять питання: з якої ви країни? на що дістають відповідь: я з Кентаки. А ви смієтеся собі й думаєте: подумаєш, Кентаки! І перестаєте журитися своєю вимовою й здержуватися від зустрічей і знайомства з чужими, язик вам розвязується і ви забуваєте що ви хоч з горою десять років з Америці — все таки чужинець.

Тільки понад прекрасними озерами, на високогірських полонинах, у лісі — ви не чужинець. Ви не були ним в Карпатах, Альпах ані не є в Скелястих горах. Васріднить з ними любов.

Коли питають мене: як краще мандрувати: одинцем чи в товаристві, я кажу: коли є дібране товариство, приємніше з ним, як самому. Але товариство мусить бути справді „зігране". Коли воно різниться думками й плянами і постійно сперечається, коли кожен хоче чогось іншого — нема гірше. Воно мусить мати ті самі зацікавлення і звички, бо, скажімо, ви вибираєтеся в терен, а тимчасом пані Х. щойно починає снідання. А пан У. постійно бурчить, з усього незадоволений і волів би мандрувати самотою. Дуже погано, коли в обличчі природи ваше товариство говорить про щоденні справи, сплітки і не помічає краси природи. Раз, ще в Альпах я робила туру з одним знайомим і, коли ми вийшли на верхи, він сказав: „Ото гори! Ото буду мати що розказувати!" І зараз вийняв газету й почав читати. А з панством Н. я таки розсталася як тільки ми досягли побережжя Атлантику, бо тура була мукою для нас усіх. Тож, коли плянуєте десь їхати, не вибирайтеся з людьми, яких добре не знаєте, та з якими не маєте повної згоди.

Врешті, мандрівка одинцем заставляє вас цілий час думати, розбирати справи й питання, доходити до розв'язки своїх питань та наводити лад в своєму нутрі, коли того треба. А звичайно треба, бо впродовж року там нагромадилося багато питань, яких розв'язку відкладено на потім. Ніде й ніколи ви так повно, щиро й одверто не говорите з собою як в обличчі гір та їхнього суворого маєстату. Ви наче сповідалися їм і на суворих, самітних стежках, де завмирає життя, находили стежку до життя й злагоди самі з собою.

Найкраще мандрувати в двійку, з приятелем, що є вашим другим я — хто щасливий і має такого...

(Кінець)

СВОБОДА SVOBODA

SUBSCRIPTION RATES:

One year	$ 12.00
Six months	6.25
Three months	3.25
Jersey City & Foreign Rates:	
One year	$14.00
Six months	7.50
Three months	4.00
For UNA members monthly 65¢	

ПЕРЕДПЛАТА:

На рік	$12.00
На пів року	6.25
На три місяці	3.25
В Джерзі Сіті і закордоном:	
На рік	$14.00
На пів року	7.50
На три місяці	4.00

„ЖОВТЕНЬ — МІСЯЦЬ ФОНДУ „СВОБОДИ" І ЇЇ ВИДАНЬ. СКРІПЛЮЙТЕ ГОЛОС УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВДИ, ПОШЛІТЬ СВОЮ ЩЕДРУ ПОЖЕРТВУ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ" !

ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

місцевого відмінків однини на -ові; -еві (єві); форми особових і зворотного займенників; з морфології прикметників; форми дієслів — інфінітів і 3 особа; атрибутивна підрядність .

До праці додано резюме в українській та в англійських мовах (ст. 210 - 219); літературу предмету (221 - 231) та покажчик імен згадуваних авторів (232 - 235).

П .Ковалів відкидає Шляйхерову теорію родовідного дерева, згідно з якою з однієї мови пня - стовбура виростали мов галузі інші мови, а на тих галузях росли дальші самостійні мови. Він приймає теорію Йогана Шмідта, який вчив, що „одна мова ніколи не може породити другу, одно наріччя не можна виводити з другого" (стор. 8). Згідно з цією теорією всі слов'янські мови виростали впрост „з однієї спільної мови шляхом поступової диференціяції та індивідуалізаці рис і особливостей, властивих цій спільній мові" (стор. 9).

На цій основі автор відкидає твердження російських мовознавців про т. зв. „спільноруську прамову", яку тепер совєтські шовіністичні мовознавці називають „древнєруською мовою". І так А. Якубинський в своїй „Истории древнерусского языка" (Москва, 1953, стр. 275) пише, що „в київському періоді нашої історії безсумніву була наявність „русской народности и русского языка" (стор. 55 - 56 праці Ковалева). Українські вчені в найстарших пам'ятках нашої літератури знаходили прикмети української мови, і так дивиться на цю справу і П. Ковалів, який доводить, що не було спільної доби української й російської мови, бо головні прикмети нашої мови виводяться, як і всіх інших слов'янських мов, від наріччів давньої слов'янської мови .

Автор розвиває свої думки в тому розділі, де говориться про „мовні факти" нашої мови та мов російської і білоруської. Не будемо тут над ними розводитися, бо ці проблеми можуть цікавити тільки тих осіб, які спеціяльно вивчають історію мови, щоб краще пізнати теперішню її структуру.

Коли ми при слові „структура", то слід згадти, що вже украінський мовознавець К. Михальчук (1840-1914) вчив, що „мірилом близькости мов повинні бути не так зовнішні, як внутрішні її прикмети", цебто їхні структурні особливості, про які заговорила празька школа славістів аж в 20-их роках цього віку. П. Ковалів і звертає увагу на структуру української мови, і, розслідивши головні прикмети цієї мовної української будови, приходить до такого кінцевого висновку:

„Всі найголовніші явища української мовної системи безперечно сягають далі за XIV століття вглиб історії і значною мірою навіть доісторії. Ці мовні факти є найбільшим свідченням того, що формування української мови сягає далекої давнини, а її історія безперечно починається з появи перших писаних джерел".

Праця проф. Ковалева, який використав обширну дотеперішню літературу, порушує найважливіші проблеми українського мовознавства. Її полемічний характер зумовлений тим, що автор на кожному кроці мусів займати становище до виступів тих науковців, з якими не міг погодитися.

В оремих розділах автор повторюється, говорячи про ті самі проблеми. Гадаємо, що в цьому напрямку можна б було бути трохи більше економним. В списку „літератури" не бачимо такої важливої праці, якою є праця Івана Зілинського „Opis fonetyczny języka ukraińskiego", видала Краківська Академія Наук в 1932 році, хоч є інші праці, які не мають відношення до української мови.

Не мило вражає те, що друкарських помилок є повні три сторінки. Авттор виправдує це тим, що „перебував далеко від місця друку книжки". Те саме було і з коректором, але ліпше було б зробити ще одну коректу, щоб зменшити число помилок.

Л. Луців

ЖОВТЕНЬ — МІСЯЦЬ „ВЕСЕЛКИ"

(Жовтневе число журналу)

Мрійливе проміння золотистого жовтневого сонця, тендітні нитки сріблистого павутиння, опалеві осінні тумани, пребагата гама кольорового листя, тужливе курликання журавлів, відлітаючі стада диких гусей і качок, запопадливі заходи лісових звірків забезпечити себе на зиму лігвом і припасами, місяць друкованого слова, збіркова кампанія на пресовий фонд „Веселки", шкільні заняття дітей, їхні осінні гри, забави й розваги — ось загальне сезонове тло, в яке вплетений матеріял жовтневого числа „Веселки", синтезу якого схопив у своїй вступній ілюстрації мистець М. Бутович — „Жовтень — місяць „Веселки".

Тематика осінньої природи під час „бабиного літа" зображена у віршах Р. Завадовича „Жовтень" (ілюстр. Е. Козака), К. Перелісної „Мешканці" (ілюстр. П. Холодного), в її ж вірші „Шпачок" (ілюстр. М. Бутовича) і в віршовій мініятюрці Л. Полтави „Осінні літачки". Для дітей меншого віку ця тематика заступлена віршем К. Перелісної „Переполох" у цілосторінковому двокольоровому ілюстраційному оформленні П. Холодного. У вірші гумористично зображені пригоди грибів осінньою порою.

Свято друкованого слова, дитячої книжки, журналу, бібліотеки, визичальні, лектури знайшло свій вислів у вірші Р. Завадовича „Читаймо рідні книжечки" (ілюстр. М. Левицького). Цю саму тему для дітей молодого віку опрацювала Г. Чорнобицька у віршику-безконечнику „Змінлива погода" (ілюстр. П. Холодного). У рубриці „Що читати" обговорені актуальні книжкові видання для дітей.

Тему для свого глибоко-виховного оповідання „Хто в кого списав" (ілюстр. Е. Козака) Г. Черінь взяла з дитячого шкільного життя, з пригод і переживань учнів у клясі. Виховну вартість має також вірш М. Щербака „Не відкладай!"

На окрему увагу заслуговують два матеріяли авторів-дітей. Це передрукована з торонтської шкільної газетки „Веснівка" розповідь учня Андрія Роговського п. н. „Мій батько", в якій показана любов і вдячність дитини до свого батька. Другий матеріял — це розповідь учня Юрка Макогона з Клівленду п. н. „Мій рід із славної Зарваниці". Матеріял дуже актуальний про переслідування большевиками релігійних почувань і нищення релігійного життя в Україні. Численні світлини - унікати, які редакція „Веселки" отримала завдяки ввічливости ред. П. Ісаєва, ред. М. Пасіки та бувшого пароха села Зарваниця о. В. Головінського роблять цю розповідь одночасно важливим українознавчим матеріялом. До цього українознавчого циклу належить продовження історичної казки О. Мак п. н. „Аскольд і Дир та київські князівни" (ілюстр. П. Андрусева).

У жовтневому ч. „Веселки" продовжуються пригоди Вовка Неситого О. Білоусенка (ілюстр. В. Цимбала), пригоди Чап-Чалапа Ека та Богдана козака - характерника (Р. Завдович - П. Холодний).

З дрібних матеріялів поміщені дописи з дитячого життя гри, загадки, сміховинки, коеспонденція.

Вступна ілюстрація М. Бутовича зображає хлопчиків, які пускають на осінньому вітрі „змія" з написом „Жовтень місяць „Веселки". Цим „Веселка" започатковує збірку пожертв на свій пресовий фонд, приєднуючися до тієї загальної кампанії, що її щорку проводить „Свобода" на свої видання. Такі кампанії в минулих роках показали велике зрозуміння і жертвенність дітей - читачів і передплатників „Веселки" та їх батьків для потреб журналу. Як видно з листів дітей до редакції, це активне й позитивне ставлення дітей до потреб свого журналу має місце й в час теперішньої кампанії. Діти й їх батьки та широкі кола громадянства знають, що існування „Веселки", її робудова, її літературно-мистецька та виховно - навчальна вартість, її зовнішнє оформлення залежить від їхньої активної підтримки. Своєю позитивною поставою до збіркової кампанії наше громадянство не тільки забезпечить появу „Веселки" на американському континенті, але й дасть змогу користуватися нею українським дітям у всіх інших країнах поселення нашої еміграції, де матеріяльні умови не дають можливости дітям передплати „Веселки", і видавництво мусить посилати журнал безкоштовно.

Нехай же жовтень стане справді місяцем „Веселки", а датки на її пресовий фонд хай посиплються так, як опадаюче з дерев листя під подувом осіннього вітру.

В. Б.

Відшкодування для жертв нацизму

Пресова Служба й Уряд Публічної Інформації Об'єднаних Націй повідомили Злучений Український Американський Допомоговий Комітет, що Уряд Високого Комісара для справ втікачів при Об'єднаних Націях підписав умову з Федеральною Республікою Німеччини відносно відшкодування для втікачів, які потерпіли втрату від націонал-соціялістичного режиму з уваги на свою національність. Ця умова відноситься до визначень статусу втікача Женевською Конвенцією в 1951 році. Умова ця говорить, що втікачі, які були переслідувані націонал-соціялістичним режимом з уваги на їх національність і зазнали каліцтва, чи теж постійного пошкодження на здоров'ї, мають бути зрівняні у вимірі компенсації з тими втікачами, які були переслідувані расово, чи теж з уваги на політичні переконання. Німецька Федеральна Республіка висиґнувала суму 45 мільйонів німецьких марок до диспозиції Високого Комісара, як додаткову дотацію для допомоги втікачам, які зазнали переслідування з уваги на свою національність.

Всі заінтересовані повинні звернутися в цій справі до Уряду Високого Комісара для справ втікачів при Об'єднаних Націях, що має осідок в Палаті Націй в Женеві у Швайцарії. Допомогу в цих справах відшкодування дасть теж наша допомогова установа — ЗУАДК.

United Ukrainian American Relief Committee
866 N. 7th Street
Philadelphia 23, Pa.

ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ" І ЇЇ ВИДАНЬ

На цьому місці друкуємо імена тих ВШ. Громадян, що надіслали свою добровільну доплату до передплати та свою пожертву на фонд „Свободи" та її видань: англомовного „Українського Тижневика" і дитячого журналу „Веселка", і потверджуємо з подякою висоту одержаної суми.

СПИСОК Ч. 2.

П. Семеген, Дітройт	$ 20.00	М. Сколяр, Рослиндейл	3.00
В. Пеленський, Фила.	12.00	Д-р М. Лободяк, Мейсон С.	3.00
К. Котович, Торонто	10.00	М. Гурак, Клівленд	3.00
М. Сухорський, Елизабет	10.00	Д-р І. Рижій, Хагрін Фле	3.00
І. Базов, Оліси	10.00	В. Керницький, Дітройт	3.00
В. Тамчук, Трентон	10.00	П. Когіне, Клівленд	3.00
П. Бріцький, Джерзі Сити	5.00	М. Мерена, Джонсон Ситі	3.00
Проф. Я. Зозуля, Бруклин	5.00	І. Худий, Ню Йорк	3,00
О. Загайкевич, Кренфорд	5.00	Т. Рагаєвський, Бруклин	3.00
П. Задорецький, Акокік	5,00	М. Ратушний, Гарфілд	3.00
Д. Михайлишин, Шикаго	5.00	В. Галичин, Рінгове	3.00
Г. Гораль, Филаделфія	5.00	М. Крижанівський, Рачестер	3.00
Г. Котеленець, Джамейка П.	5.00	Я. Гелета, Мт. Рейнір	3.00
В Козіцький, Йонкерс	5.00	Д-р І. Гребеняк, Олбані	3.00
Б. Околіта, Вінстон	5.00	М. Багрій, Шикаго	2.00
С. Скрут, Нортумберленд	5.00	Я. Смаль, Шикаго	2.00
В. Кузів, Бріджпорт	5.00	о. Н. Літваковський, Шикаго	2,00
Г. Співак, Шикаго	5.00	Г. Салюк, Джерзі Ситі	2.00
А. Дебрин, Дітройт	5.00	М. Чапля, В. Гейвен	2,00
Д. Шмагала, Клівленд	5.00	С. Тимків, Флашінґ	2.00
І. Сіренко Сірий, Шикаго	5.00	О. Пирожинська, Бруклин	2.00
М. Томаш, Кембрідж	5.00	І. Красник, Шикаго	2.00
С. Двояк, Маріон	5.00	В. Грабик, Ірвінгтон	2.00
М. Дудич, Шикаго	5.00	М. Баран, Джерзі Ситі	2.00
Ю. Ференцевич, Джерзі Ситі	5.00	О. Куцик, Шикаго	2.00
Т. Рожанковський, Гадсон	5.00	П. Костечко, Йонкерс	2.00
І. Вишник, Ню Йорк	5.00	Е. Тутко, Йонкерс	2.00
П. Кісь, Вест Ісліп	5.00	С. Дзера, Стет. Айленд	2,00
Д-р В. Шиманів, Шикаго	5.00	Ю. Барбарний, Шикаго	2,00
П. Пайтра, Ню Йорк	5.00	К. Пелешок, Ню Йорк	2,00
Г. Дацьків, Шикаго	5.00	В. Пилипов, Шикаго	2.00
Ю. Васлій, Герісбург	5.00	І. Урівок, Мілвокі	2.00
М. Черевко, Квін Енн.	5.00	Л Котович, Клівленд	2,00
Д-р П. Дубас, Филаделфія	5.00	С. Біловус, Ст. Айленд	2,00
Р. Шевчук, Бруклин	5.00	Н. Близнак, Ню Йорк	2.00
К. Мирошок, Ню Йорк	5.00	І. Бойко, Віндсор	2.00
Ф. Лукіянович, Филаделфія	5.00	Н. Вецаль, Вунсакет	2.00
О. Стефанишин, Бруклин	5.00	П. Іжалович, Бруклин	2.00
М. Кузик, Шикаго	5.00	П. Корейко, Бруклин	2.00
М. Селешко, Торонто	5.00	І. Сидор, Асторія	2.00
Г. Бендерський, Юнійондейл	5.00		
Д-р О. Оришкевич, Бруклин	5,00	Разом	$ 356.85
Я. Букачевський, Ніксон	4,85	Раніше проголошено	$ 186.00
Д. Фортуна, Елизабет	3,00		
І. Шило, Шикаго	3.00	Разом	$ 542.85

Опитування виявляють, що ні один із кандидатів не має запевненої більшости

Вашингтон. — „Ассосіейтед Пресс" перевела опитування у всіх 50-ох стейтах і ствердила, що на три тижні перед виборами ні один із двох кандидатів на президента — віце - президент Ричард М. Ніксон і сенатор Джан Ф. Кеннеді не мають запевненої більшости, щоб стати президентом ЗДА. Щоб бути вибраним, треба 269 електорських голосів, а досі і Ніксон і Кеннеді не мають цієї більшости. Опитування виявили, що Ніксон має певних 141 електорський голос із 19 стейтів, а Кеннеді — 129 голосів в 14 стейтах. Але це опитування відбулося ще перед третьою публічною дискусією обидвох кандидатів, і тепер, можливо, був би інший вислід опитування, бо відношення між прихильниками обидвох кандидатів зміняється з кожним днем. В давнішому опитуванні Ніксон мав 161 голос, а Кеннеді 123. Тоді було нерішених 253 голоси, а тепер їх є ще 267. До нерішених електорських голосів належать великі стейти, які мають поважне число електорських голосів: Ню Йорк (45); Пенсилвенія і Каліфорнія (по 32); Тексас (24); Ню Джерзі (16) Огайо (25), Мишиґен (20). Непевною є і ситуація в деяких південних стейтах, де виборці мають вибирати між католиком Кеннеді і квейкром Ніксоном.

● У Франції є тепер дві центральні проблеми: війна в Альжирі вступила в сьомий рік безнадійного пручання і витрачування крови та гроша, — а президент де Голь жадає згоди на здвигнення коштом нових більйонів самостійної власної атомової потуги. Хоч більшість парляментарних послів, навіть з партії де Голя приватно критикує той його плян, то офіційно, мабуть, голосуватимуть „за" — зі страху, щоб де Голь не розв'язав парлямент і не розписав нових виборів.

● У Південній Кореї головний командант тамошніх американських збройних сил, ген. Картер Мекрудер, який, зрештою, швидко відтіль відходить, натаврував димісіонування багатьох високих південно-корейських старшин з партійно - політичних мотивів, у зв'язку з відходом від влади презид. Синґмана Рі та приходом до влади корейських демократів. Названий американський генерал заявив у промові під час бенкету в честь шефа штабу, що південно-корейській армії грозить „внутрішня розпряжність"

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

ПЕТЕРСОН, Н. Дж. — Місячні Збори Т-ва ім. Т. Шевченка, Відд. 61, відбудуться в суботу 22-го жовтня 1960 р., в год. 7:30 веч., у Вінярського, при Мейн вул. Просимо всіх членів прийти на Збори та вирівняти свої членські вкладки. — І. Бурнас, секр.

Український Народний Союз і „Свобода" це твердиня українців у вільному світі, які мають за собою 65-літню історію провідництва в політичних, соціяльних та культурних змаганнях нашої імміграції в Америці.

Український симфонічний концерт у Дітройті

Українська громада в Дітройті слушно може бути гордою: завдяки ініціятиві й організаційному хистові голови Міської Ради міста Дітройт, українки п. Марусі Бек, при співпраці Громадського Комітету (голова: Іван Білоус) та Мистецької Ради (голова: д-р Богдан Стебельський) приготовлено й реалізовано чудову виставку українського мистецтва-малярства, скульптури й графіки, яку напротязі одного тижня оглянули й подивляли тисячі своїх і чужих відвідувачів. Є ще й друга підстава для гордости українців в Дітройті: одночасно з виставкою Комітет Імпрез, голова — д-р Василь Витвицький, члени — Кирило Цепенда, Тарас Губицький, Петро Потапенко, зорганізував чотири концерти, здебільша української музики, які відбулися напротязі одного тижня і які з кожного погляду можна вважати вповні успішними.

Подібного проєкту виставки і згаданих концертів, досі не зроблено навіть у Ню Йорку; а напевно не можна б щось подібне навіть задумати в других великих центрах нашої іміграції, в яких в ділянці культури взагалі, а музичного мистецтва зокрема, замість ініціятиви, зацікавлення й активности, панує безчинність і апатія.

Серію чотирьох концертів, а одночасно одностижневу виставку, закінчив у неділю, 2-го жовтня, симфонічний концерт у виконанні 55-ти членів Дітройтської Симфонічної Оркестри під диригентурою Тараса Губицького, з піяністом Борисом Максимовичем, як солістом.

Слухаючи вранці проби, а ввечері концерту, автор цих рядків знову думав над цим і болів, що й досі серед провідників українського загалу в Америці, політичних та інших, не розуміється ваги й важливости пропаганди української культури й національної справи взагалі, власне при помочі й шляхом симфонічних концертів української сучасної оркестрової творчости. Уперше в нашій історії є в нашій музичній літературі твори, з якими можна показатися перед світом, тому, що це твори інструментальні, отже нев'язані з незрозумілою для чужинців мовою, вони доступні усім і скрізь. Та що ж, навіть при нагоді великих конвенцій, загальногромадських свят чи імпрез „на велику скалю", організатори ніколи й не думають про симфонічний концерт з високомистецькою програмою, який, крім пропагандивного значення, мав би ще й велике виховне, але вдоволяються концепціями „під смак публіки". Тому досі, за стільки десятків літ української іміграції в ЗДА, відбулися всього три (три!) українські симфонічні концерти: Павла Углицького, з програмою виключно з його власних творів у 1939-му році в Ню Йорку; а чотирнадцять літ пізніше, в 1953 р. другий, на ділі перший з різноманітною програмою творів декількох композиторів в Дітройті, завдяки кількалітнім, безупинним заходам пок. Богдана Пюрка та завдяки жертвенности дітройтської громади. Тепер, після семи років, чи не треба подивляти шидкість наших темпів?! в цьому ж Дітройті, черговий, третій, український симфонічний концерт.

Почався концерт „Симфонічною поемою" (чи пак „Тон-поемою") Михайла Гайворонського, перше взагалі виконання цього твору. Автор цих рядків відчував в ньому з одної сторони намагання композитора будувати свій твір на двох темах, за взором сонатового „алєгро", з другої, пов'язати його з програмою, чи ідеєю якоїсь геройської події, чи то реальної, чи символічної. Пригадую, як пок. Гайворонський натякав у розмовах на такий задум цього твору. Та для форми справжнього сонатового „алєгро", себто першої частини цієї циклічної форми, в творі Гайворонського нема достаточно розвиненого переведення цієї найбільш характеристичної й необхідної складової частини сонатової форми. Тому цей твір треба вважати радше свобідною поемою, дарма, що в ній дві теми досить яскраво намічені, яку закінчує цікаво впроваджена й добре розвинена, доволі недовга фуґа.

Гармонічна мова твору, як завжди в Гайворонського, консервативна. Інструментація теж не новітня, але вповні достосована до задуму твору й його засобів, і під цим оглядом бездоганна.

Для автора цих рядків прослухання цього твору було справжньою й незвичайно милою несподіванкою. Нема сумніву, що „Симфонічна поема" — найкращий твір Гайворонського, твір, який є наглядним доказом невсипущої праці над собою й постійного творчого розвитку музики, що з самоука й автора скромненьких маршів і пісеньок зумів піднятися до рівня повного професіоналізму та написати цікавий й вартісний симфонічний твір. Диригентові Губицькому належиться признання й подяка за включення цього твору в програму й знамените його виконання.

З твором Василя Витвицького „Пісня і танок", диптих для струнної оркестри, автор цих рядків мав нагоду познайомитися раніше в партитурі, та на згаданому концерті почув його вперше. Дуже позитивне враження віднесене тоді з читання партитури, тепер, слухаючи живих звуків, вповні закріпилося. „Пісня і танок" — це поважний, глибоко емоційний твір, повний контемпляційного настрою, цікавий музичною тематикою, фасцинуючий пливкими гармонічними переходами і прегарним звучанням струнного ансамблю. З двох частин твору авторові цих рядків перша більше до-вподоби, зогляду на її побудову, суцільність окремих уступів і фраз. Прослухавши цей твір, хотілося б почути з-під пера Василя Витвицького циклічний, симфонічний твір.

Першу половину концерту закінчив фортепіяновий концерт Віктора Косенка (ц-моль) у виконанні нашого передового піяніста Бориса Максимовича. Цей твір присвячений Максимовичеві й виконуваний ним багато разів, отже й не дивниця, що він з цим твором вповні „зріся" й виконує його ідеально, дарма, що в згаданому концерті почувалася деяка стриманість і не така свобода, як у пізніших „бісах" (Блюменфельда Етюд для лівої руки й Ревуцького „бітональний" Прелюд). Та прикмети блискучого піянізму Максимовича відомі, його успіх був величний.

Концерт Косенка — перша твір цього роду в українській музичній літературі. Прикладаючи до нього „сувору" мірку, слід сказати, що в ньому замало оригінальної інвенції; вплив Рахманінова помітний скрізь, також і в піяністичному трактуванні фортепіянової партії. Цей стиль творчости і піянізму дуже відмінний від стилю інших фортепіянових концертів двадцятого століття; н. пр. Равеля, Бартока, чи Прокоф'єва, дарма, що й вони не останнє слово в цій ділянці. Та, не дивлячися на все це, твір Косенка написаний з розмахом і повним знанням композиторської й фортепіянової техніки, твір композитора, який вповні справедливо належить між сучасними українськими до найкращих.

Другу частину концерту започаткувала „Друга симфонія" („Українська") автора цих рядків. Виконувалися три частини: Маестосо-Алєґро Модерато; Анданте; Алєґро кон бріо. На цьому місці хочу щиро-сердечно подякувати Тарасові Губицькому за всю працю, яку він поклав, приготовляючи виконання цього мого твору, за його дбайливість, з якою він віднісся до всяких подробиць партитури, доказом цього безліч листовних запитів в останніх кількох тижнях, та, в результаті, за першорядне виконання Симфонії.

Зручність Губицького в провадженні оркестри, якої, до речі, він є членом в характері віоліста, від довгих літ показалася і в цьому, що всю велику програму, в ній були ще й три твори не-українських композиторів, але з українською тематикою, він зумів приготовити тільки з одною пробою струнної групи й одної повної оркестри. Публіка, що заповнила прегарну нову залю університету Вейн побереги, вповні розуміла працю диригента й значення цілого концерту взагалі, й гаряче оплескувала Губицького й усі номери цієї рідкісної, високомистецької й високовартісної імпрези.

Ню Йорк, Филаделфія, Клівленд, Шикаґо, — де є і де будуть ваші симфонічні концерти сучасної української музики?

Антін Рудницький

● **В Ірані** громадяни живуть в напруженому вижиданні: між 20 і 25 ц. м. молода королева Фараг має породити дитину. Це вже третя дружина короля Різи Палеві, який з державних мотивів розвівся з обома першими: перша дала йому тільки доньку, а друга — красуня Сорая — була безплідна. За іранським законом тільки сини мають право до наслідства престолу.

● **В Японії** 13 правих політичних організацій видали заклик до збирання фондів на оборону 17-річного студента Отої Ямаґучі, який на великому політичному зібранні на очах тисячів приявних убив довгим ножем лідера японських соціялістів Інейро Асануму. Вбивника виключили були рік тому з одної правої організації за його постійні авантури на публічних місцях і таку загонистість, яка була клопітлива для організації.

Десятиріччя Пластової Станиці в Бостоні

Знову свіжий ювілей... Скільки то вже їх було? Вже й нарікає дехто: — Навіщо того? Тільки безпотрібна витрата часу та гроша на самохвальбу.

Але, чи справді воно так? Чи справді втрата часу та самохвальба? Мені здається, що тут щось воно не так. Бо, чи можна назвати зайвою витратою часу те, коли людина, виконуючи якусь працю, на хвилину зупиниться, та розгляне те, що вона зробила? Чи можна назвати самохвальбою те, коли та людина, розглянувши зроблене діло, скаже собі: — Оце добре зроблено, це теж непогано, але тут і там треба було трохи інакше повести справу.

І такий власне, розрахунок своєї десятилітньої праці робить в цьому році Пластова Станиця в Бостоні. 22 та 23 жовтня відзначатиме вона десятиріччя свого існування. Чимало станиць уже раніше відсвяткувало такі свої роковини - ювілеї. Але в них було трохи інакше. Праця їх проходила в трохи інших обставинах. А з Бостоном діло цілком інше. Може це тому, що й сам Бостон, місто не таке як інші американські міста. Тут і люди наче інші якісь, і мова дещо відмінна, і архітектура не така, як деінде. Тут навіть сиґнали для реґулювання вуличного руху дещо інші, аніж усюди. І власне: може з того приводу і життя нашої громади тут відмінніше як в інших наших осередках.

Наша еміґрація живе, як відомо, усюди громадно, гуртуючись у якійсь частині міста. Це дуже важлива обставина. Це дає великі користі для життя громади. Люди, живучи близько один до одного, мають змогу зчаста зустрічатися, сходитися разом, обговорювати різні справи. Вони завжди поінформовані про біжучі події, про життя своєї громади. Завдяки таким обставинам вони цікавляться громадським життям і хочуть того, чи ні, беруть у ньому участь.

А в Бостоні, не так. Тут якоїсь „нашої дільниці", чи, як дехто каже, якогось нашого „ґетта" немає. Тут живе наш брат відокремлено, далеко, не раз на декілька миль віддалений один від одного. І це некорисно відбивається на громадському житті. Живучи одалік від себе, люди мимохіть відчужуються, мало цікавляться собою та, з уплином часу, чим-раз менше, і менше відчувають потребу сходитися разом та спільно працювати.

Але працювати треба. Треба наладнувати громадське життя. Щоб цілковито не вигасло воно, щоб до решти не пропало те, над чим трудились, задля чого мучились, в ім'я чого страждали цілі покоління. Отже, і тут, у Бостоні, мусів хтось взятися за це трудне і відповідальне діло. Спершу було кількоро людей. Взялись за те, що було найважливіше: за виховування нашої молоді. Кілька завзятців поставило собі за ціль рятувати ту молодь від денаціоналізації та морального упадку.

І так, за спонукою тих кількох відважних, основано тут десять років тому Пластову Станицю. Був це зразу тільки малий гурток юних хлопців та дівчат. Важко, приходилось тоді тим піонерам працювати. Наче про якийсь прикрий, гнітучий сон згадують вони про ті часи, коли після важкої фізичної праці доводилось їм відбувати далекі дороги, щоб відвідувати тих, у кого були діти у підхожому для пластування віці. Скільки то труду та часу коштувало неодного виховника, щоб переконати того, чи іншого батька - матір про потребу післати дитину у пластовий вишкіл. Але праця тих людей не пішла намарно. До малого гуртка молодих пластунів та пластунок стали постійно прибувати свіжі підсилення так, що насьогодні пластова організація Бостону з'єднує в собі дітей усіх шарів громадянства. За цю свою працю одержала вона кількакратно вислови признання і від Верховної Пластової Старшини і від цілого Громадянства.

Отак проминуло десять років. Десять років невсипущого муравленого труду. Без розголосу, без хотіння якоїсь похвали, чи іншої винагороди, відзначатиме бостонська станиця своє десятиріччя 22 та 23 цього місяця. Буде це субота та неділя. В цих двох днях хочуть наші пластуни получити разом приємне і корисне. В суботу буде забава, а в неділю академія. Про забаву не треба, здається, багато говорити. Напевно буде гарно, весело і приємно. Кожен знає, що там, де бавиться молодь, інакше бути не може. Що ж до академії, то в загальному не буде вона набагато різнитися від тих, що проходили вже в інших станицях. Буде мовлена частина з „словами", але такими по-пластовому короткими „словами", від Управи, від Пласт-Приюту. Може, й хтось з гостей щось скаже. Ну, а опісля буде мистецька частина. Будуть співи, танки, деклямації. Буде дещо й з пластового гумору. Про все це напишуть у запрошеннях та в газетних оголошеннях, що вже на днях появляться для друку теж і особливо для цього свята зредаґована одноднівка. Тільки, здається, не вийде вона у сам день ювілею, а дещо пізніше. Технічні трудноці. Де ж їх немає? Буде теж зорганізована виставка фотографій з діяльности станиці на протязі десяти років. Але найбільш приманливою річчю для зацікавлених таким ділом колекціонерів буде, здається, філателістична виставка пластових видань марок, коверт та видань Підпільної Пошти України, ну і нова пропам'ятна коверта, що вийде з цієї нагоди. Ця коверта буде офранкована значком пластового видання ЗДА і оштемпльована в день святкування десятиріччя. Наклад коверт, тільки 500 штук! Хто хотів би вже тепер такі коверти замовити, може написати в тій справі на таку адресу: Mr. M. Wintoniw, eng., 14 Ashley St., Boston 30, Mass.

На цю саму адресу можна теж посилати й усю іншу, пов'язану з тим святом кореспонденцію. Думаю, що і нашим сластунам і їхнім виховникам напевно було б приємно, коли б їхні друзі та прихильники відгукнулись з нагоди того їхнього свята.

Я. Ґерус

● **Мишиґенський університет** в Енн Арборі, Мишиґен, обрахував, що пересічні кошти студій в коледжах виносять річно по $1,500. Майже половина студентів заробляє на оплати, а велике число молоді користає з різних стипендій.

Роман Лисяк

Перша перемога УСК-у в „Оберлізі"

Нюарк СК — УСК Ню Йорк 4:5 (2:4)

УСК: А. Голуб — М. Шевчишин, (А. Олинець), Ді Сісто — В. Форнеро, П. Черемха, Є. Чижович — В. Чижович, М. Вітюк, К. Мушак, Р. Паркер, Р. Проно.

Ворота: 4 хв. 0:1 К. Мушак, 6 хв. 0:2 Р. Паркер, 21 хв. 1:2 (карний), 28 хв. 2:2, 37 хв. 2:3 Р. Проно, 42 хв. 2:4 К. Мушак, 52 хв. 2:5 В. Чижович, 64 хв. 3:5, 72 хв. 4:5.

Наріжняки: 8:7 для УСК-у. Суддя: Пітерс. Глядачів: 600.

Неділя, 9-го жовтня 1960. Фарчерс Ґров, Юніон, Н. Дж. — „Наші не вміють боронитися!" — впав твердий вирок моєї „кращої половини" після змагань. І хоч в моїй родині я уважаюся футбольним „експертом", то одначе цим разом мушу прилучитися до „аматорської" опінії. Вислід змагань хіба показує опортуністичність напасників СК Нюарк, розсіяність і легковажність наших задів, а не правдиве відношення сил противників. Як дружина УСК був на клясу кращим. Великим фактором в цих змаганнях була площа, що дослівно нагадує коробку від сірників.

Приємною несподіванкою цих змагань був напад УСК-у. В ньому, правда, ще не все клеїться так, як повинно, але його гра навіть проти такої дружини як СК Нюарк дає багато надій. Новонабутий Р. Проно із торонтонської „Спарти" вповні себе виправдав на лівому крилі. Це саме можна сказати про його співклюбовика Ді Сісто на обороні, а пізніше на середущій помочі.

А. Голуб вправді оборонив раз „сам-на-сам", але і цим разом бракувало йому притаманної певности. Крім того, він робив помилку, що кулакував м'ячі вгору замість на сторону від воріт. Це створювало небезпечні підворітні ситуації, з яких і впав до нас один ґоль.

На наступну неділю, 16-го жовтня ц. р. відбудуться на Українському Спортовому Майдані в Каледж Пойнт мистецькі змагання УСК—Айнтрахт СК.

Вісті з УСК-у

● В суботу, 8 жовтня ц. р. дружини новаків і учнів УСК-у розіграли дальші товариські змагання з вислідами: УСК новаки — Джермен-Ганґеріс СК новаки 1:1, УСК учні — УСТ „Чорноморська Січ" Нюарк учні 0:1.

● В передзмаганнях минулої неділі УСК ІБ виграла 3:2 (1:2) проти резерви СК Нюарк, а Б дружина СК Нюарк перемогла УСК Б 6:1.

ТАРЗАН, ч. 4511. Поранений лев.

Тарзан поспішив до сцени небезпеки і був здивований, бо побачив, що здобиччю нуми була біла людина!

Лев скочив із огидним ревом, але Тарзан швидко натягнув лук і...

Стріла пролетіла понад самою головою людини, поціливши лева!